

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	การจัดการภัยแล้งสำหรับพื้นที่ปลูกข้าวในอำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
ผู้เขียน	จำเอนธนวัฒน์ อภิพัฒน์วุฒิกุล
ปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสาธารณสุข)
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ	อาจารย์ ดร.อริศรา เจริญปัญญาเนตร

บทคัดย่อ

การจัดการภัยแล้งสำหรับพื้นที่ปลูกข้าวในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภัยแล้งสำหรับพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งกับพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง และการกำหนดแนวทางในการจัดการภัยแล้งสำหรับพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มุ่งเน้นเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ที่ประสบปัญหาภัยแล้งปี พ.ศ.2553 ซึ่งมีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 731 ไร่ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่ปลูกข้าว ข้อมูลระบบชลประทานและข้อมูลปริมาณน้ำฝนในช่วงปลูกข้าวนาปรัง เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภัยแล้งในพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังในอำเภอดอยสะเก็ด โดยทำการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาและสำรวจสภาพพื้นที่ศึกษาสามารถนำผลการวิเคราะห์สภาพพื้นที่มาวิเคราะห์ร่วมกับแผนที่เสี่ยงภัยแล้งในอำเภอดอยสะเก็ด โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ดร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลจากเกษตรกรผู้ประสบภัย เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการจัดการภัยแล้งสำหรับพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาค้นคว้าการจัดการภัยแล้งสำหรับพื้นที่ปลูกข้าวในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภัยแล้งสำหรับพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ปริมาณฝน แหล่งน้ำสำรอง และเกษตรกร การเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งกับพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังพบว่า พื้นที่ปลูกข้าวนาปรังที่ประสบภัยแล้งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์น้ำหรือภัยแล้งมากกว่าพื้นที่อื่นที่ทำการเพาะปลูกในพื้นที่ไม่เสี่ยงภัยแล้ง สำหรับแนวทางในการจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งสำหรับปลูกข้าวนาปรังในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีลำดับขั้นตอนดังนี้ 1. การป้องกัน ประกอบด้วย มาตรการต่าง ๆ ที่ดำเนินการทำให้ไม่เกิดภัยแล้งในพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังหรือหากเกิดขึ้นก็ส่งผลกระทบต่อ

พื้นที่ทำการเพาะปลูกข้าวนาปรังน้อยที่สุด 2. การบรรเทา เป็นมาตรการที่ลดผลกระทบอันเกิดจากภัยแล้งที่เกิดขึ้นให้ส่งผลกระทบหรือความเสียหายน้อยที่สุด 3. การเตรียมพร้อม เป็นการปฏิบัติงานที่ดำเนินการก่อนที่ภัยแล้งได้สร้างความเสียหาย เพื่อให้มีความมั่นใจว่าถ้าเกิดภัยแล้งในพื้นที่ทุกภาคส่วนรู้ว่าตนต้องทำอะไร ทำอย่างไร การเตรียมความพร้อมเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่ต้องร่วมรับผิดชอบ 4. การจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการขณะภัยกำลังเกิดขึ้นและกำลังสร้างความเสียหายแก่พื้นที่ ต้องมีการปฏิบัติงานให้รวดเร็วและผลการปฏิบัติงานต้องได้รับความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายประกอบด้วย เกษตรกรผู้ประสบภัยและฝ่ายช่วยเหลือ เพื่อให้การจัดการภัยแล้งในพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังในอำเภอคอยสะเก็ดมีประสิทธิภาพและเหมาะสม 5. การฟื้นฟู เป็นกระบวนการที่ภาครัฐและเกษตรกรในพื้นที่อำเภอคอยสะเก็ดมีส่วนร่วมในการคิดและศึกษาว่าควรดำเนินการอย่างไรในพื้นที่ประสบภัย และ 6. การตรวจสอบหลังการเกิดภัย เป็นการศึกษาเพื่อทบทวนมาตรการการจัดการภัยแล้งสำหรับพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังในอำเภอคอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านมามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Independent Study Title	Drought Managements for Paddy Field in Doi-Saket District, Chiang Mai Province
Author	PO.1 Tanawat Apipattanavutikul
Degree	Master of Science (Public Disaster Management)
Independent Study Advisor	Dr. Arisara Charoenpanyanet

ABSTRACT

Drought managements for Paddy Fields in Doi-Saket District, Chiang Mai Province research aims to study the factors affecting drought in the off-season paddy fields, to comparison of the drought areas with paddy field and guidelines for management of drought risk areas for off-season paddy field areas in Doi-Saket District, Chiang Mai Province.

This study emphasized on the off-season paddy fields in Doi-Saket District, Chiang Mai Province that the drought in 2010, and the total area of 731 Rais was studied by collecting physical information of the paddy fields, irrigation and rainfall amounts during the rice growing season. The information was analyzed for factors affecting the drought in the off-season paddy fields in Doi Saket District. The information was collected from the sample population in the study area along with the area survey. The area condition results were analyzed together with the risky drought area management map, and the information about off-season paddy fields in Doi-Saket District was analyzed with theories, concepts, and the information from the affected farmers to define guidelines in managing drought in the off-season paddy fields in Doi-Saket District, Chiang Mai Province.

The study results of the drought managements for paddy fields in Doi-Saket District, Chiang Mai Province found that the factors affecting drought in the off-season paddy fields in Doi-Saket District, Chiang Mai Province included the rainfalls amount, reserved water source, and farming. The comparison between drought areas and paddy fields, paddy field areas affected by drought, mainly in drought risky areas. Affected by the drought and water than other areas of the crop in the dry areas without risk. The guidelines for managing risky drought off-season paddy fields in Doi-Saket District, Chiang Mai Province are steps as follows: 1. Prevention with various measures to avoid drought occurring in the off-season paddy field areas or reduce the

drought effects on the off-season paddy field areas as much as possible, 2. Relief as a measure to reduce the effects of the drought occurring, 3. Preparation which is to operate before the drought causes any damage to ensure that people know what and how to handle the drought if it occurs, which this preparation is a joint responsibility which all sides must take part, 4. Management in the emergency is an action to process when the drought happens and damages the area. The operation must be quick and the operation result must be satisfied by both the affected farmers and the assistance providers to efficiency and appropriately manage drought in the off-season paddy field areas in Doi-Saket district area, 5. Rehabilitation is the process that the government and farmers in the Doi-Saket district area jointly think and study the further step to be taking in the drought affected area, and 6. Investigation after the drought is a study for revision of the drought management measurements for the off-season paddy fields in Doi-Saket area regarding its level of efficiency and effectiveness.